

Landskap: *Östergötland* Upptecknat av: *Earl Segerstål*
Härad: *Ydre härad* Adress: _____
Socken: *Breda* Berättat av: *Tilda i bruket.*
Uppteckningsår: _____ Född år _____ i *Lunds Bock.*

Uppteckningen rör

<i>Gamle mid sommarofton</i>	1.
<i>Florsteket</i>	1.
<i>Pota revon</i>	2.
<i>Troll i halswälsberget.</i>	2.
<i>Bortbytring</i>	2.
<i>Gumma Lisa Löf m. m.</i>	3
<i>Häverkan</i>	3-4.
<i>Lånna kläit eller myssa</i>	4.
<i>Lipestias med rids kurtas om halsen</i>	4
<i>Första luvrost bräunas, & navelsträngen</i>	5
<i>Havande korinna.</i>	5
<i>Moata-lav.</i>	6.

Några droppar vatten i mjölkens	6.
Skål i svarv i påse på bröstet	7.
Troll i skogen ifrån Gretas stuga	7.
Trollet skrek "Var har ja mi släkt?"	7.
Ryttmästarens i tås gick igen	8.
"Offerkost.	9.
Gruvstolparna klädda med granskis	
bröllop uppåt, begravning nedåt	10.
Åreport vid bröllop, o begravning	10.
Likrum och dödtavla	10.
Begravningsbåten	11
"	11
Kyrklagning	12.
Fruentruars och karastola i kyrkan	13

II 28-64; ~~87-88~~; 145-152; 243-248;

Tilda i Brutsel.

5/7

1571

född :

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

i :

lev: Sunds Bruk; Sunds skola.

Aisgang

Ståle

Acorn

Troll

Sandby.

Barua födel

Karandiskap

(13. sid)

Ostergötland
ydre härad +
Lund sm.

avr. 1571 —
uppt. Carl Lagerström

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

ber. nr. Vad Tilda i Bruket berättade.

"Då va gamla midsom-
marsafton som di gick till.
Rätta midsommarsafton. Då
de de flesta runad å kon-
ka på; då dansa å roa
di sej kring midsommar-
stången."

"Hadda nån fått storsteg
så ställde sej en å skåp
i en träbit å då fråga
den som hadda storsteg:
"Va skåp du i?" Å då svar
den andre: "Ja skåp bort
storsteg åt dej!" — Å då
sa di tre gånger, å sen
skulle storsteg gå bort."

(13. sid.)

22
"J revormar skar di
femudd må, e näl, ä då
gick di bort."

"J Hacksvallesberget -
mellan Boa ä Anstas-
ska då ha funnits troll
för i världen."

"J Sjöbacka i Nora
Vi hadde jdi e flitka bom
inté va klok - men vill-
stollet va ho inté. Ho skulle
va, en bortbyting, sa di. Ä
när föräldra trofede på, så
va på ju klard, att di in-
te våld sej så mycke om
henne. Många gånger kom ho
te oss ä flackaga sej ä ba
om mat, stacken."

"Gumora ska läsa för
så fort ho kan, när prästen

läser öfver barnet så får barnet
lätt för att läsa. Ja har varit
många barn på jämt har
ja fast före, att alla, att då
sunnat, att alla som ja
har varit, di har det fått
så lätt för att läsa.

Att den ska gynnas
va så rejäl i alla ting:
något ska ho tappa att
ska ho försöka hålla så
ordentligt, som då närmast
att möjligt förna. För då bli
barnet ordentligt.

Att när ho sen kommer
hem må barnet från kyrka
— för hände så alltid, att
di döpte barn hemma — ska
ho lämna barnet till fa-
ren att säga: "Här, ska du
få en kristen, istället för
en hedning!"

På födderkalasen sam-

lades på en tallrik ihop
pengar "te vaggarep"
en gåva till Barbet.

"Gick en i en gård
ställe, där då fanns he-
net" barn, skulle en inte
gå utan å betala klädet
eller myssa. Annars fick
en lämna'na kvar, lād-
des di. Då va ju ingen
som sa gāt'en, förtärs,
annat än ju skamt ibland,
då kunde ju hånda. - Då,
kunde en ofta få höra säga,
nå när skulle gå i en
ett sitt ställe. Hå du
pengar må du nu? Annars
får du lämna myssa! Eller
"kläd!" när då va ett
fruntimmer."

En siltesträd med no
knutar hade grådbarn var
x) = odöpt.

kring halsen.

Första linnet skulle brännas och askan grämmas, för att sedan tjäna som medicin, när barnet bleo sjuk. Därför tog man först grä barnet med samsta linnet.

På samma sätt brändes navelsträngen och gömdes till samma ändamål. - När den togs bort och brändes, skulle barnets far vara närvarande.

"Om de havande kvinnan kliver över en ugnskross som då älsknister i, så får barnet utslag. - Ja hade en flicka, som hante i Amstaf å då hvalde di en barnunge som hadde så mycket så i kroppen. Men

då kunne ja bota, ja. Ja tog
 å doppa en ugnskvast
 med gnistee i i vatten
 å se ga ja dotra-mi
 vatten. Å då tog ho å
 tvätta barnet i å då
 blev bra. - Så allt skräck
 å då inte så ställt!"

Hade barn "mata-lea",
 skulle man ta loss och läg-
 ga i mat, i väfflor eller så
 och ge barnet, så fick det
 gästigt igen.

J mjölk som lämna-
 des ut hällde några drop-
 par vatten. Kom sedan mjöl-
 ken att föras över ställe,
 där "ocljur" gått fram, hade
 detta ingen inverkan på
 mjölken.

Viinna, som inte "gitt"

i kyrke", skulle inte gå ut
utan att ha stål och soa-
vel i en påse på bröstet.

"Johanna Tor lala om
för mej, att när Greta
i Broarp flytta till Svinn-
hult, kom då troll i
skogen, ifrån Gretas stuga,
å då va så lilla flick-
or efter manna, när di
kom. Då va för att Greta
i Broarp hadde vatt i så
dåli manna."

"Då va troll i Vasseviks
berget för i världen. När di
ringde i vållingsklocka ve
Ripplingshov, va då di som
hadde hört, hur då roga
i berget: "Var har ju mi
slat? Var har ja mi slat-
te?" Sen gick di te köket,
å at — seynia va di, för
"då va myssa, di mente."

8 8
 stäss — å Jänaa varit aldri
 mätta. "

" Sen rytmästam i Näs
 va dö, va då en bonne,
 som hette Annas i Jinnä-
 milen, som mötte ju en
 gång. Han ville gå nuna
 för'n, men då samla
 han i diket. — Si, han
 rytmästam hadde noga so.
 då varit hål i grava gång
 på gång, sa Eli. "

" I Svarstorp va då
 flera som hadde sett
 en lång mänska på en
 stor skalmhätt grå hu-
 vet. "

Vid Vimmerbyvägen
 alldeles vid sotavägen till
 Olstorp och Svarstorp i Norra
 Vi socken fanns för en

"offerkast," emedan en dräng där
stupt och dött vid en kopp
löfning med en annan
dräng om en kanna bränn-
vin. Denna "offerkast" brukade
läsbarnen varje år kläda
med granis, och omkring
den satte de upp ett par
tre granar som de klädde
med vita stjärnor och ransor
av papper. När man vid
begravning och bröllop hade
klätt med granar vid
vägskälet och dessa efter
en tid togs ner, var det
alltid brukligt att lägga dem
på "offerkasten", och på idag
lägger man vid sådana
tillfällen granarna på det
ställe, där "offerkasten" för
fanns.

När grundstolpar vid bröl-
lop klädde med granis,

1040 1571
vandes topparna uppåt; vid be-
gravning nedåt.

Arportar vid begrav-
ning kläddes med svart och
rött gräsväx.

Arportar and bröllops
brylllos med en laggs, prästil-
ken målats brudens och
brudgummens namn.

På väggen i lite-
rummet hängdes upp en
s. k. "dötacla". På denna
stod den dödes namn, födel-
seår, dödsår och en psalm-
vers. Denna "dötacla" gömdes
sedan; ofta hängdes den upp
på väggen i stugan, infästad
i glas och ram.

I begravningstäten ringo
minnen närmast liket. När

man kom fram till kyrkan, mötte
prästen och klockarn ve lik-
porten och gjorde sedan följe
med de bójande. I öfrigt
valjde sig kvinnorna följe.

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

När det krigde samman
om smidzarna för i välden
togs männen alltid av sig
hatten eller mössan, vare sig
de voro hemma, på kyrka
bågen eller på kyrkvallen.

I beväpningens beundran
voro kistorna svarta, klädda
med vitt tyll. Inga blommor
förekommo, vare sig på kis-
tan eller i stålen. Före kis-
tan gingo en eller ett par tre
soldater och buro korsot. Var
det tre soldater, bar en korsot
och de övriga båda gingo
på sidan om honom. Voro de
två, buro de bägge.

1212 1571
Graven var blödd med
gransar endast för det finas-
te folket.

Kyrktagning och dop för-
rättades alltid för gudstjän-
ten; kyrktagningen först. — När
en kvinna skulle "gå i kyrke"
säll "kyrkstäten" fram, en
pall mitt i gängen, närmare
kyrkhuset än skoret, senare blev
detta ändrat, så att pallen stäl-
des vid altaret). När så bloc-
ken började spela gick kyr-
kogångskvinnor in från va-
rhuset där hon ställt och
ventat, och gick och lade
sig på knä på pallen. Prästen
läste en ben, varefter han tog
kvinnan i hand och hon fick
gå och sitta sig i sin "stol" ⁴/₄
Klockan skulle ha nå-
got vid kyrktagningen; hans

⁴/₄ = bänk.

musik vid detta tillfälle
lät därför i folkets öron
som:

"Kom igen!

Kom igen!

Närsta år!

Närsta år!"

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

Begravning syde alltid
rum för gudstjänsten

Två bondgärdar voro
som en stol på "fruntim-
messia" och en på
"karsia". Gorpene fringo lov
att gå till "väggstola" för
det mesta. — Ibland hände
det, att man blev bjuden
att gå och sitta sig i
andras "stola". "Å var då
när predikstolen, då va
då roligt"